

АКТУЕЛНИ ПОЛОЖАЈ ЖЕНА У ВОЈВОЂАНСКОМ СПОРТУ

Сажетак

Жене су мање физички активне од мушкараца у свим узрасним групама, а недовољно су заступљене и у спорту, почев од активног чланства, па до управљачких улога. Истовремено, учешће жена у спорту може да унапреди спорт, као што спорт може унапредити квалитет живота жена. Ради увида у актуелно стање женског спорта на територији АП Војводине, спроведена је анализа финансирања женског спорта у одабраним локалним самоуправама, те анализа заступљености жена у појединим спортским гранама. Коначним узорком обухваћено је седам општина/града у Војводини и 12 покрајинских гранских савеза. Добијени резултати показују да позиције женског спорта на нивоу локалне самоуправе и посматраних гранских савеза, још увек нису изједначене са позицијама мушког спорта. Жене су мање заступљене од мушкараца у активном чланству спортских клубова (24-38%), доступан им је мањи број клубова и спортова, а код финансирања изостаје позитивна дискриминација женског спорта. У посматраним гранским савезима, заступљеност жена у различитим улогама веома варира, али у већини случајева мушкарци доминирају у укупном чланству, посебно у управи и администрацији, различитим комисијама, као тренери и судије. Мали број гранских савеза показује сензибилност за родну проблематику, кроз анализу заступљености жена и промоцију њиховог учешћа у спорту.

Кључне речи: ЖЕНЕ / СПОРТ / АП ВОЈВОДИНА / РОДНА РАВНОПРАВНОСТ

УВОД

Положај жена у спорту, упркос видљивим помацима, још увек није задовољавајући и значајно је одређен актуелним положајем жена у друштву у целини. Жене у многим срединама представљају маргинализоване друштвене групе и изложене су различитим формама дискриминације, која у новије време поприма мање експлицитне видове, али је и даље веома присутна.

Учешће жена у спорту ограничавају бројни социјални и интраперсонални фактори, као што су економска зависност, дефицит слободног времена, процес родног типизирања, повећана очекивања кад је реч о социјалним улогама жена,

религиозна уверења, неповољна перцепција физичког селфа и сопствене кретне ефикасности, ставови према физичкој активности и спорту итд. (Nakamura, 2002; Haywood, & Getchell, 2005; Brown, & Trost, 2003; Ransdell, Vener, & Sell, 2004; Ђорђић, и Крнета, 2007).

Жене су мање физички активне од мушкараца у свим узрасним групама (Sallis, 1993; Pate, Long & Heath, 1994; De Knop, Engstrom, Skirstad, & Weiss, 1996; Corbin, Pangrazi, & Le Masurier, 2004; Ђорђић, 2010; Ђорђић, и Матић, 2008; Ђорђић, и Тубић, 2010), а такође се мање баве и спортом (Bailey, Wellard, & Dismore, 2004; Physical activity and sport in the lives of girls, 1997;

Ђорђевић, 2010). Недовољна заступљеност жена у спорту посебно се огледа кад је реч о управљачким структурама, техничком и судијском особљу. Награде у врхунском спорту су мање код жена него код мушкараца. Са девојчицама и женама у спорту чешиће раде неадекватно едуковани тренери, а понуда спортова је ограничена. Евидентан је недостатак женских спортских узора и недовољна, често и неадекватна медијска презентација спортисткиња, чему доприноси чињеница да у спортском сектору мушкарци доминирају и као новинари, уредници, репортери и сниматељи (Ђорђевић, и Тумин, 2010).

Има мишљења да савремени спорт представља значајно средство за наглашавање различитости између мушкараца и жена, очување тих разлика и величање супериорности одређеног типа маскулиности (маскулиност хегемонијског типа) над другим врстама маскулиности и фемининости (Kirk, 2003). Кључни разлог, по Кирку, лежи у чињеници да је генеза савременог спорта имала изразито „родни“ карактер и да су се веома оштре разлике између „мушког“ и „женског“ спорта очувале дуже од стотину година. Спортисткиње живе у две културе, у спортској култури, која је инхерентно маскулина, и широј социјалној култури која велича фемининост, што за спортисткиње представља својеврстан изазов (Krane, Choi, Baird, Aimar, & Kauer, 2004). Медијско представљање спортисткиња рефлектује ову подвојеност.

Значајне међународне, регионалне и националне организације и установе дале су свој допринос идентификацији проблема везаних за учешће жена у спорту, развијању стратегија за превазилажење постојећих препрека и моделирању добре праксе кад је реч о равноправности жена у спорту. Ови процеси и, поготово, међународно повезивање и координација напора на плану родне равноправности у спорту, посебно су интензивирани последњих деценија минулог века (Ђорђевић, 2006).

Као преломна тачка у успостављању стратешких и координисаних међународних напора усмерених ка равноправности жена у спорту, често се узима Брајтонска конференција, одржана 1994. године у Енглеској. Брајтонска декларација о женама и спорту (International Working Group on Women and Sport, 1994) као главни циљ издваја «Развијање спортске културе која омогућава и

цени пуну укљученост жена у свим аспектима спорта». Декларација указује на недопустиви раскорак кад је реч о заступљености жена у популацији (нешто више од половине светске популације) и њиховом учешћу у спорту. Иако тај проценат варира од земље до земље, ипак је у свим случајевима мањи у односу на мушкараце. Основни принцип за који се залаже Брајтонска декларација јесте правичност и једнакост у спорту и друштву. Жене морају да имају једнаке могућности учествовања у спорту, без обзира на расу, боју коже, језик, религију, године живота, хендикепираност и др. Учешће жена у спорту може да обогати и унапреди спорт, исто као што спорт може унапредити квалитет живота жена. Принципи садржани у декларацији усмеравају акцију повећања учешћа жена у спорту на свим нивоима и у свим функцијама и улогама.

МЕТОД

Невладина организација “Центар за подршку женама” из Кикинде, у сарадњи са Ресором за спорт Општине Кикинда, и уз подршку Покрајинског секретаријата за спорт и омладину, реализовала је пројекат “Истраживање о положају жена у спорту на територији Аутономне покрајине Војводине”.

Ради добијања што потпуније слике актуелног стања, проблематика женског спорта у Војводини разматрана је са више аспеката, различитим приступима и методама. Важан сегмент истраживања представљала је анализа финансирања женског спорта у одабраним локалним самоуправама, те анализа заступљености жена у појединим спортовима. Овај део истраживања спроведен је у сарадњи са овлашћеним особама из локалних самоуправа, односно покрајинских гранских савеза. За испитивање финансирања женског спорта на локалном нивоу одабрано је седам општина/градова у Војводини: Нови Сад, Кикинда, Сомбор, Сента, Житиште, Инђија и Врбас. Што се тиче гранских савеза, позиви за учествовање у истраживању упућени су свим гранским савезима из електронске базе Покрајинског секретаријата за спорт и омладину. Међутим, од укупно 50 покрајинских спортских савеза којима су упућени анкетни упитници,

првобитно се одазвало свега 6 савеза (рукометни, пливачки, тениски, бадминтон, гимнастички и планинарско-смучарски савез). Неосетљивост спортских савеза за проблематику родне равноправности у спорту, као и немогућност савеза да доставе ажурне и тачне информације о заступљености жена, представља само по себи значајан налаз. Након поновљених позива за сарадњу, коначан узорак покрајинских гранских савеза обухватио је 12 савеза: Атлетски савез Војводине, Кајак-кану савез Војводине, Савез за дизање тегова Војводине, Рвачки савез Војводине, Рукометни савез Војводине, Гимнастички савез Војводине, Пливачки савез Војводине, Тениски савез Војводине, Планинарско-смучарски савез Војводине, Бадминтон савез Војводине и Куглашки савез Војводине.

Ради добијања пресека актуелног стања у женском спорту у АП Војводини, извршена је квантитативна и квалитативна анализа добијених података. Најважнији резултати приказани су у наредном поглављу.

РЕЗУЛТАТИ СА ДИСКУСИЈОМ

Резултати истраживања биће приказани у две одвојене целине: 1) финансирање женског спорта у локалним самоуправама и 2) заступљеност жена у покрајинским гранским савезима.

Финансирање женског спорта у локалним самоуправама

Истраживањем је било обухваћено седам градова/општина из Војводине: Житиште, Врбас, Сомбор, Кикинда, Инђија, Сента и Нови Сад. У табели 1 приказане су основне демографско-привредне карактеристике ових самоуправа. Град Нови Сад има највише становника и највише просечне нето зараде, док општина Житиште има најмање становника и најниже зараде. У свим посматраним срединама, изузев у Сомбору, жене чине већину становништва (51.11% до 52.54%). Имајући у виду демографске карактеристике посматраних самоуправа, могла би се очекивати подједнака (ако не и нешто већа) заступљеност жена у спорту, те адекватна подршка локалних самоуправа женском спорту.

Табела 1. Основне карактеристике локалних самоуправа обухваћених истраживањем

Округ	Укупан број становника (2002)	Заступљеност жена	Просечне нето зараде (октобар 2010)	
Нови Сад*	Јужнобачки	299.294	157.261 (52.54%)	39.904 динара
Врбас	Јужнобачки	45.852	22.113 (51.77%)	31.176 динара
Сомбор*	Западнобачки	97.263	50.424 (48.16%)	31.151 динара
Инђија	Сремски	53.000	27.300 (51.51%)	28.737 динара
Житиште	Средњебанатски	20.399	10.471 (51.33%)	27.018 динара
Кикинда	Севернобанатски	67.002	34.327 (51.23%)	30.173 динара
Сента	Севернобанатски	25.568	13.069 (51.11%)	33.215 динара

* Град

Регистровани клубови. Веома важни подаци добијени истраживањем односе се на број и структуру спортских клубова у посматраним самоуправама. Као што се види из табеле 2, клубови

са искључиво женским чланством (у даљем тексту женски клубови) су најмање заступљени, док удео клубова са искључиво мушким чланством (у даљем тексту мушки клубови) и клубова са мешо-

витим чланством (мешовити клубови) варира од средине до средине. На нивоу целог узорка, про-

цент женских клубова износи 9%, мушких клубова 47%, а мешовитих 44%.

Табела 2. Заступљеност женских, мушких и мешовитих клубова

	Женски	Мушки	Мешовити	Укупно
Житиште	2 (8%)	22 (85%)	2 (8%)	26 (100.00%)
Врбас	7 (15%)	24 (51%)	16 (34%)	47 (100.00%)
Сомбор	5 (6%)	41 (50%)	36 (44%)	82 (100.00%)
Кикинда	9 (17%)	22 (42%)	21 (41%)	52 (100.00%)
Инђија	3 (6%)	32 (67%)	13 (27%)	48 (100.00%)
Сента	1 (3%)	6 (19%)	24 (77%)	31 (100.00%)
Нови Сад	20 (9%)	94 (41%)	117 (51%)	231 (100.00%)
Укупно	47 (9%)	241 (47%)	229 (44%)	517 (100.00%)

У свих седам општина/градова, заступљеност клубова који су доступни женском делу популације (женски и мешовити клубови) знатно је неповољнија у односу на клубове доступне мушкарцима (мушки и мешовити клубови). У Житишту, нпр. на сваких 2.618 жена и истовремено сваких 414 мушкараца дође по један њима доступан спортски клуб. Такође, у свим посматраним срединама, мушкарцима је на располагању већи избор спортова, а разлике су најизраженије

у Житишту, Инђији и Врбасу, што све упућује на дискриминацију жена.

Полна структура спортски активног чланства. На основу добијених података, евидентно је да у структури активног чланства у спортским клубовима доминирају мушкарци (табела 3). Учешће жена се креће од 24% у Сомбору, преко 28% у Сенти и 29% у Врбасу, до 37.5% у Новом Саду.

Табела 3. Родна структура спортски активног чланства

	Жене	Мушкарци	Укупно
Житиште	Нема података	Нема података	Нема података
Врбас	571 (29%)	1371 (71%)	1942 (100%)
Сомбор	1042 (24%)	3287 (76%)	4329 (100%)
Кикинда	Нема података	Нема података	Нема података
Инђија	150*	1508*	Нема података
Сента	459 (28%)	1180 (72%)	1639 (100%)
Нови Сад**	2291 (37.5%)	3816 (62.5%)	6107 (100%)

* У клубовима за које су достављени подаци

** Нема података за 11 клубова

У спортским клубовима са мешовитим чланством такође доминирају мушкарци. Од укупног броја мешовитих клубова, у 60% има више мушкараца. Истовремено, у апсолутним цифрама гледано, више жена се бави спортом у мешовитим, него у женским спортским клубови-

ма. Поставља се питање да ли пажњу, кад је реч о финансирању и другим врстама подршке, треба усмерити на мешовите клубове? Наравно, у овом тренутку недостају подаци о расподели финансијских средстава унутар клубова са мешовитим чланством.

Финансирање спортских клубова из општинског / градског буџета (2008-2010). Све самоуправа, сем Житишта, одвајале су буџетска средства за финансирање спортских клубова у посматраном периоду (табела 4). Може се конста-

товати да структура финансирања из буџета када је реч о броју појединих спортских клубова, одговара заступљености појединих клубова (женски, мушки, мешовити). Не постоји позитивна дискриминација кад је реч о женским клубовима.

Табела 4. Финансирање спортских клубова из буџета самоуправа

	Женски клубови	Мушки клубови	Мешовити клубови	Укупно
Житиште	-	-	-	-
Врбас	6 (14%)	22 (50%)	16 (36%)	44 (100%)
Сомбор	5 (5%)	50 (50%)	46 (45%)	101 (100%)
Кикинда	9 (18%)	24 (46%)	19 (36%)	52 (100%)
Инђија	2 (20%)	7 (70%)	1 (10%)	10 (100%)
Сента	0	6 (19%)	24 (81%)	30 (100%)
Нови Сад	26 (11%)	95 (40%)	117 (49%)	238 (100%)
Укупно	48 (10%)	204 (43%)	223 (47%)	475 (100%)

Када се посматрају износи опредељени за поједине клубове (женске, мушке, мешовите) уочава се да у свим срединама проценат од укупних средстава које добијају мушки клубови превазилази процентуалну заступљеност мушких клубова у укупном броју спортских клубова (табеле 2 и 5). Тако, рецимо, у Инђији проценат мушких клубова износи 67%, а проценат средстава које су добили износи 91%, у Врбасу тај однос је 51% према 76%, у Сомбору 50% према 72% итд. На-

равно, чињеница да су мушкарци заступљенији у укупном активном чланству спортских клубова, објашњава добрим делом ова одступања, међутим, улагање у спорт основа је за постизање добрих резултата. Добри резултати, с друге стране, оправдавају даље улагање, привлаче чланство, медијску пажњу, спонзоре... Женски спорт се тако налази у својеврсном зачараном кругу; без улагања нема резултата, изостанак резултата по правилу значи мање улагање.

Табела 5. Опредељена буџетска средства (у динарима) у периоду 2008-2010

	Женски клубови	Мушки клубови	Мешовити клубови	Укупно
Житиште	-	-	-	-
Врбас	4.648.200,00 (11%)	33.036.853,00 (76%)	5.743.100,00 (13%)	43.428.153,00 (100.00%)
Сомбор	1.728.498,00 (4%)	27.611.046,00 (72%)	8.852.053,00 (24%)	38.191.597,00 (100.00%)
Кикинда	9.912.706,00 (22%)	22.735.022,00 (50%)	13.198.801,00 (28%)	45.846.529,00 (100.00%)
Инђија	4.000.000,00 (8%)	44.300.000,00 (91%)	215.000,00 (0.4%)	48.515.000,00 (100.00%)
Сента	- (0%)	7.403.100,00 (78%)	2.068.700,00 (22%)	9.471.800,00 (100.00%)
Нови Сад	15.092.000,00 (9%)	83.462.000,00 (48%)	73.624.500,00 (43%)	172.178.500,00 (100.00%)
Укупно	35.381.404,00 (10%)	218.548.021,00 (61%)	103.702.154,00 (29%)	357.631.579,00 (100.00%)

* подаци се односе на 2009. и 2010. годину

За посматрани период (2008-2010) одређене су листе 10 спортских клубова који су у посматраним градовима/општинама добили највеће буџетске дотације, збирно гледано (2008+2009+2010). На основу података приказаних у табели 6 може се констатовати да у Врбасу,

Сомбору, Кикинди и Инђији доминирају мушки клубови, док у Новом Саду и Сенти уопште нема женских клубова међу првих десет по буџетским дотацијама. Такође, евидентне су велике разлике у висини одређених средстава, како унутар исте средине, тако и између различитих средина.

Табела 6. Највеће буџетске дотације (првих десет клубова) у периоду 2008-2010

	Женски клубови	Мушки клубови	Мешовити клубови	Распон (дин)
Житиште	-	-	-	-
Врбас	2	7	1	1.132.000 до 8.558.002
Сомбор	1	6	3	577.374 до 13.873.000
Кикинда*	1	6	3	1.074.882 до 7.500.000
Инђија*	2	7	1	215.000 до 33.000.000
Сента	-	3	7	308.000 до 1.548.000
Нови Сад	-	5	5	3.848.000 до 12.700.000

* подаци се односе на 2009. и 2010. годину

Кад је реч о појединачним годишњим дотацијама, међу највише дотираним клубовима из седам посматраних општина/градова налазе се 4 мушка клуба, 1 мешовити клуб и 1 женски

клуб (табела 7). Суме се крећу од око 770.000 динара до 17.000.000 милиона динара, кад је реч о појединачним годишњим дотацијама.

Табела 7. Највеће појединачне годишње дотације

Клуб	Највећа појединачна годишња дотација (у динарима)
Житиште	-
Врбас	Кошаркашки клуб „Vrbas-Carnex“ /М/ 4.180.000,00
Сомбор	Фудбалски клуб „Раднички“ /М/ 10.065.000,00
Кикинда*	ЖРК „Кикинда“ /Ж/ 5.700.000,00
Инђија*	Фудбалски клуб „Инђија“ /М/ 17.000.000,00
Сента	Рвачки клуб /МЖ/ 773.000,00
Нови Сад	Ватерполо клуб „Војводина“ /М/ 10.000.000,00

* подаци се односе на 2009. и 2010. годину

Заступљеност жена у покрајинским гранским савезима

Коначан број покрајинских гранских савеза који су се одазвали истраживању достигао је бројку 12 или око 27% од укупног броја спортских савеза занимљивих за ово истраживање. Поменути грански савези су: Атлетски савез, Кајак-кану савез, Савез за дизање тегова, Рвачки савез, Рукометни савез, Гимнастички савез, Пливачки савез, Тениски савез, Планинарско-смучарски савез, Бадминтон савез и Куглашки савез. У даљем тексту грански савези ће углавном бити означавани скраћеним називом, тј. према спорту чије клубове и спортисте окупљају. Посматрани грански савези имају низ специфичности, почев од обележја самог спорта, до организационе структуре и заступљености жена у различитим улогама и на различитим нивоима. Такође, међу гранским савезима који су анализирани у склопу истраживања, налазе се Рвачки савез и Савез за дизање тегова који покривају два изразито „мушка“ спорта, што је несумњиво утицало на укупну слику

Према подацима које су доставили из ових гранских савеза, само 4 савеза имају у свом са-

ставу клубове са искључиво мушким или женским чланством (Дизање тегова, Рвање, Куглање и Гимнастика), док остали савези окупљају само клубове са мешовитим чланством. Рукометни и Планинарско-смучарски савез нису доставили ове податке.

Заступљеност жена у управама гранских савеза. Процент жена функционерки у посматраним гранским савезима достиже тек 13.2% од укупног функционерског кадра (табела 8). Заступљеност жена на спортским функцијама креће се од 0% (рвање, дизање тегова) до 48.4% у гимнастици. Жене су веома заступљене и у планинарско-смучарском савезу (40%). У преосталим савезима, заступљеност жена на лидерским местима се креће од 2.1% у веслању до 20% у тенису. Мушкарци су по правилу заступљени на свим расположивим функцијама, а жене у мањем броју, углавном на мање важним функцијама. Жене су најчешће чланице скупштине (у 7 савеза), делегаткиње у републичким гранским савезима (4 савеза) и чланице различитих комисија (3 савеза).

Табела 8. Заступљеност жена у функционерском кадру гранских савеза

Савез	Жене	Мушкарци	Укупно
Атлетика	8 (12.9%)	54 (87.1%)	62 (100.0%)
Кајак-кану	4 (5.6%)	68 (94.4%)	72 (100.0%)
Дизање тегова	0 (0%)	47 (100.0%)	47 (100.0%)
Рвање	0 (0%)	47 (100.0%)	47 (100.0%)
Рукомет	14 (9.1%)	140 (90.9%)	154 (100.0%)
Гимнастика	15 (48.4%)	16 (51.6%)	31 (100.0%)
Пливање	4 (14.3%)	24 (85.7%)	28 (100.0%)
Веслање	1 (2.1%)	47 (97.9%)	48 (100.0%)
Тенис	11 (20%)	44 (80%)	55 (100.0%)
Планинари/смучари	18 (40%)	27 (60%)	45 (100.0%)
Бадминтон	3 (9.7%)	31 (90.3%)	34 (100.0%)
Куглање	8 (8.7%)	84 (91.3%)	92 (100.0%)
Укупно:	96 (13.2%)	629 (86.8%)	725 (100.0%)

Само 1 жена (9.1%) из нашег узорка гранских савеза је на функцији председника савеза (Гимнастика). На нивоу Покрајине, према подацима из е-базе података Покрајинског секретаријата за спорт и омладину, у само 4 гранска савеза, од укупно 49 за које постоје подаци, на председничкој функцији се налазе жене (8.2%). У питању су Плесни савез, Боди-билдинг и фитнес савез, Аеробик асоцијација и Гимнастички савез Војводине. На месту секретара гранског савеза у нашем узорку налази се само 1 жена (кајак-кану). Према подацима Покрајинског секретаријата за спорт и омладину, на функцији секретара или директора (тј. генералног секретара) налази се 13 жена у 49 спортских савеза. Истовремено, функцију секретара обавља 39 мушкараца (три пута више). Међу 11 стално запослених у гранским савезима укључених у наше истраживање, а ради се у свим случајевима о секретарима савеза, налази се само једна жена (9.1%). Добијени подаци говоре да је само једна жена председница Управног одбора (гимнастика), као и председница Скупштине (гимнастика). Ниједна жена није на функцији председника подсавеза, а има укупно

28 таквих функционера у атлетици, веслању, рукомету, куглању, дизању тегова и рвању. Ниједна жена није на функцији председника удружења/заједнице судија, као ни тренера. Такође, нема жена секретара удружења тренера. Жене у нашем истраживању, збирно гледано, чине око 6% чланова надзорних одбора, 9% чланова управних одбора, 13% чланова скупштине, 9% председника комисија, 14% чланова комисија и 19% делегата у републичким гранским савезима.

Заступљеност жена у судијском кадру. Жене чине четвртину судијског кадра (25.6%) у гранским савезима обухваћеним истраживањем (Табела 9). Посматрано по савезима, жене су најзаступљеније у Гимнастичком савезу (68.6%), а најмање у рвању и дизању тегова, те веслању (по 4% односно 9.1%). У тенису жене чине 55.6% судија, у пливању 35%, атлетици 25.9%, куглању 23.6%, итд. Најмање жена судија, у односу на укупан број судија, има у класи међународних судија (око 24%), више их има у савезном рангу (око 27%), а највише међу судијама покрајинског ранга (31%).

Табела 9. Заступљеност жена у судијском кадру гранских савеза

Грански савез	Жене	Мушкарци	Укупно
Атлетика	140 (25.9%)	400 (74.1%)	540 (100.0%)
Кајак-кану	5 (11.9%)	37 (88.1%)	42 (100.0%)
Дизање тегова	1 (9.1%)	10 (90.9%)	11 (100.0%)
Рвање	1 (4.0%)	23 (96.0%)	24 (100.0%)
Рукомет	20 (15.2%)	112 (84.8%)	132 (100.0%)
Гимнастика	24 (68.6%)	11 (31.4%)	35 (100.0%)
Пливање	7 (35.0%)	13 (65.0%)	20 (100.0%)
Веслање	1 (9.1%)	10 (90.9%)	11 (100.0%)
Тенис	30 (55.6%)	24 (44.4%)	54 (100.0%)
Бадминтон	0 (0.0%)	18 (100.0%)	18 (100.0%)
Куглање	26 (23.6%)	84 (76.4%)	110 (100.0%)
Укупно	255 (25.6%)	742 (74.4%)	997 (100.0%)

Укупно активно чланство (некатегорисани и категорисани спортисти). Заступљеност жена креће се од 4-6% у рвању и дизању тегова,

преко 20% у веслању, до 50% у атлетици, 65% у планинарско-смучарском спорту до 74% у гимнастици (табела 10).

Табела 10. Заступљеност жена у активном чланству гранских савеза

Некатегорисани и категорисани спортисти	Жене	Мушкарци	Укупно
Гимнастика	634 (72.4%)	242 (27.6%)	876 (100.0%)
Планинарење/смучање	1769 (65.2%)	942 (34.8%)	2711 (100.0%)
Атлетика	439 (49.4%)	450 (50.6%)	889 (100.0%)
Веслање	99 (20.2%)	391 (79.8%)	490 (100.0%)
Дизање тегова	10 (6.3%)	148 (93.7%)	158 (100.0%)
Рвање	33 (3.6%)	880 (96.4%)	913 (100.0%)

Заступљеност жена у тренерском кадру. Податке који се односе на овај аспект заступљености жена у спорту доставило је 8 савеза (табела 11). Према очекивању, у дизању тегова и рвању нема женских тренера, а процентуално жене тренери су највише заступљене у гим-

настици (56.8%), потом у пливању (39.5%), бадминтону (33.3%), тенису (32.2%), планинарско-смучарском спорту (26.7%), куглању (22%) и атлетици (19.6%). Жене чине мање од једне трећине од укупног броја тренера у посматраним гранским савезима (30.7%).

Табела 11. Заступљеност жена у тренерском кадру гранских савеза

	Жене	Мушкарци	Укупно
Гимнастика	21 (56.8%)	16 (43.2%)	37 (100.0%)
Пливање	17 (39.5%)	26 (60.5%)	43 (100.0%)
Бадминтон	2 (33.3%)	4 (66.7%)	6 (100.0%)
Тенис	38 (32.2%)	80 (67.8%)	118 (100.0%)
План./смучање	12 (26.7%)	33 (73.3%)	45 (100.0%)
Куглање	18 (22.0%)	64 (78.0%)	82 (100.0%)
Атлетика	11 (19.6%)	45 (80.4%)	56 (100.0%)
Укупно:	119 (30.7%)	268 (69.3%)	387 (100.0%)

Заступљеност жена у улози селектора у гранским савезима. На основу добијених података из гранских савеза за гимнастику, кајакану, рвање, дизање тегова, рукомет, веслање и куглање, констатовано је да су на позицији селектора покрајинских селекција у посматраним савезима само две жене. У питању су женске селекције. Ниједна жена није селектор муш-

ких екипа. Истовремено, 16 мушкараца обављало је функцију покрајинског селектора женских екипа, а још 22 селектора-мушкарца водили су мушке покрајинске селекције.

Промоција женског спорта у гранским савезима. Сензибилност гранских савеза за родну проблематику и предузимање конкретних мера у правцу промоције женског спорта, могу се са-

гледати на основу података о предузимању анализа/истраживања учешћа жена у датом спорту, односно, на основу података о укључености у неки од покрајинских, националних или међународних програма/пројеката за развој и афирмацију женског спорта. Од укупно 10 гранских савеза који су доставили тражене податке, у 4 савеза је било анализа и/или истраживања која се тичу учешћа жена и девојчица у датом спорту (атлетика, рукомет, гимнастика, веслање). Пет гранских савеза (кајак-кану, рвање, гимнастика, веслање, тенис) било је укључено у програме/пројекте за развој и афирмацију женског спорта.

ЗАКЉУЧАК

Позиције женског спорта на нивоу локалне самоуправе, те посматраних покрајинских гранских савеза, још увек нису изједначене са позицијама мушког спорта. Иако у свим локал-

ним самоуправама обухваћеним истраживањем (осим у Сомбору), жене чине већину становништва, значајно мање су заступљене од мушкараца у активном чланству спортских клубова (24-38%). Женама је и даље доступан мањи број клубова (мисли се на женске и мешовите), као и мањи број спортова. Женски клубови добијају у просеку 10% од укупних буџетских дотација за спортске клубове, мушки клубови добијају око 61%, а мешовити клубови 29% средстава, а позитивна дискриминација женског спорта изостаје. У 12 гранских савеза обухваћених истраживањем, заступљеност жена у различитим улогама (активно чланство, управљачке улоге, тренери, судије и др.) веома варира. У већини случајева, мушкарци доминирају у укупном чланству, а посебно у управи, администрацији, комисијама, као тренери, судије и селектори покрајинских селекција. Мали број гранских савеза показује сензибилност за родну проблематику, кроз анализу заступљености жена и промоцију њиховог учешћа у спорту.

ЛИТЕРАТУРА

1. Bailey, R., Wellard, I., & Dismore, H. (2004). *Girls' participation in physical activities and sports: benefits, patterns, influences and ways forward. Technical paper for the WHO*. Canterbury: Centre for Physical Education Research.
2. Brown, W.I., & Trost, S.G. (2003). Life transitions and changing physical activity patterns in young women. *American Journal of Preventive Medicine*, 252, 140-143.
3. De Knop, P., Engstrom, L.M., Skirstad, B., & Weiss, M.R. (1996). *Worldwide trends in youth sport*. Champaign, IL: Human Kinetics.
4. Ђорђевић, В. (2006). Жене и спорт: Актуелно стање и напори за његово превазилажење. У Г. Бала (Ур.), *Физичка активност девојчица и дечака предшколског узраста* (стр. 13-30). Нови Сад: Факултет физичке културе.
5. Ђорђевић, В. (2010). Спортска активност ученика основне школе. *Менаџмент у спорту*, 1(1), 33-37.
6. Ђорђевић, В., и Крнета, Ж. (2007). Адолесценти и спорт: родна перспектива. У Ђ. Нићин (Ур.), *III Међународна конференција «Менаџмент у спорту»*: зборник радова (стр. 171-178). Београд: Универзитет «Браћа Карић», Факултет за менаџмент у спорту, Олимпијски комитет Србије.
7. Ђорђевић, В., и Матић, Р. (2008). Узраст и пол као фактори утицаја на физичку активност деце и адолесцената. У Г. Бала (Ур.), *Антрополошки статус и физичка активност деце и омладине Војводине* (стр. 55-77). Нови Сад: Факултет спорта и физичког васпитања.
8. Ђорђевић, В., и Тубић, Т. (2010). Родни аспект наставе физичког васпитања. *Зборник Учитељског факултета у Ужицу*, 12(11), 269-276.
9. Ђорђевић, В., и Тумин, Д. (2010). Презентација женског спорта у медијима. У М. Ђукић (Ур.), *Зборник радова „Жене и спорт“* (стр. 7-16). Нови Сад: УЖРК „Војводина“ и Комисија „Жене и спорт“ ОКС.

10. International Working Group on Women and Sport (1994). *The Brighton Declaration on Women and Sport*. Available from <http://www.iwggti.org>
11. Kirk, D. (2003). Student learning and the social construction of gender in sport and physical education. In S.J. Silverman, & C.D. Ennis (Eds.), *Student Learning in Physical Education: Applying Research to Enhance Instruction* (pp. 67-83). Champaign, IL: Human Kinetics.
12. Krane, V., Choi, P.Y.L., Baird, S.M., Aimar, C.M., & Kauer, K.J. (2004). Living the paradox: Female athletes negotiate femininity and masculinity. *Sex Roles, 50*(5-6), 315-329.
13. Nakamura, Y. (2002). Beyond the hijab: Female muslims and physical activity. *Women in Sport and Physical Activity Journal, 112*, 21-48.
14. Pate, R.R., Long, B.J., & Heath, G. (1994). Descriptive epidemiology of physical activity in adolescents. *Pediatric Exercise Science, 6*, 434-447.
15. *Physical activity and sport in the lives of girls* (1997). The Center for research on girls & women in sport, University of Minnesota.
16. Ransdell, L.B., Vener, J.M., & Sell, K. (2004). International perspectives: the influence of gender on lifetime physical activity participation. *The Journal of the Royal Society for the Promotion of Health, 124*, 12-14.
17. Sallis, J. F. (1993). Epidemiology physical activity and fitness in children and adolescents. *Critical Review of Food Science and Nutrition, 33*, 403-408.
18. Haywood, K. M., & Getchell, N. (2005). *Life span motor development*, Champaign, IL; Human Kinetics.
19. Corbin, C.B., Pangrazi, R.P., & Le Masurier, G.C. (2004). Physical activity for children: Current patterns and guidelines [Electronic version]. *President's Council on Physical Fitness and Sports Research Digest, 5*(2), 1-8.